

מסורת הש"ס

(א) נלעיל קינא, (ב) נלקמן קב: כמנכט ג, (ג) נ'כמנח מ, (ד) נ'כמנח כב: וש"נ, (ה) נ'כמנח ערך אין אימא איין ועמ"ש הסמ"ע סי' רעו סי"ק א' ע"ע בערך עין, (ו) נ'כמדבר כו,

תורה אור השלם

- וְכָל בַּת יִשְׂרָאֵל תִּחְלָה מִמִּשְׁתּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיהָ תִּתְּנָה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נָחֳלָת אֲבִיתָהּ: כמדבר לו ח
- וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּתְּבוּר לְאֹמֶר אִישׁ בִּי יָמוּת וְבֵן אֵין לוֹ וְתִעֲבָרְתֶּם אֶת נָחֳלָתוֹ: כמדבר כז ח
- וְאִם אֵין לוֹ בַּת וְנִתְּמָה אֶת נָחֳלָתוֹ לְאֶחָי: כמדבר כז ט

ספרדבר כז ט

הגהות הב"ח

(א) גבי' ל"י יהוהיה ברבי שטען: (ב) רשב"ם ד"ה עיין וכו' בת כלל ויוין כ"ל ומוכת וכלל נמחק: (ג) תוס' ד"ה בן הבן וכו' מייטס לא היה ידעין. כ"ב ע"ל בדרך קמ נמש"ה המוס' ב"ה כולם ים יוס':

ספרדבר כז ט

מוסף רש"י

ובני אחות. יורשין אחי אמר, ולא בנות אחות. ודפרישין לקמיה (דעיר קיג). למאי הלבתא. ממעט להו, הא דא' יורשות אחי אמר, שהרי הבת יורשת אמה ובמקום אמה עומדת לירש אחי אמה, שהרי האשה יורשת את אחיה במקום שאין אח (ושם). לקדם. שיקדמו הבנים לבנות לירש את דודיהן, דליפסין מירושא לאשורה דבנן קודם לבת (ושם). אין לו עיין עליו. מצי למכתב וכן אן לו, כדאמרין נקדשוין (ד). אן כסף, ובתו תאן ימא, מאן בלעם, ולהכי כתב אין, למדרש עיין עליו אם יש לו בן בעולם (יבמות כב).

ספרדבר כז ט

מוסף תוספות

א. דבת (ובת הבן ובת הבת) מקימה שם ואח אינו מקיים שם אלא צריך לייבם. מוס' לעיל קמ: ד"ה כלם.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

איסיציוס כו'.
הכי נמי מצי למפרך מרישא דקמני האיש את אמו נוחל ולא מנחיל אלמא אין האם נוחלת את בנה אלא דעדיפא ליה לאותוביה מסיפא דקמני כהדיא מנחלת ולא נוחלת וקשיא ליה לרבי יהודה דלמר יורשת: **משנתנו איני יודע מי שנאה.**
דאניה עיקר

דהיא גופה קשיא כדלקמן דפרקינ' ותנא דידן מה נפשך כו' והלכך כיון דשמעינן ליה דדריש היקשא דמטות כדאמרין לעיל בפירקין (ד' ק"א). להקדים הבן לבת בנכסי האם הכי נמי הוה מצי לאקושי ולמימר דיורשת את בנה: **דלא דריש.**
היקשא דמטות כדאמרין לעיל [סג] דלחד הבן ולחד הבת שוין בנכסי האם דלא מקיש מטוה האם למטוה האב: **לא מסיקמא כרבי זכריה.**
דאיכא למשמע ממתני' דהבן קודם לבת בנכסי האם: **וסני ענה בני אחוס ולא בנות אחוס.**
והא כרייתא אינה מוספת על המשנה אלא מפרשת היא דדוקא נקט מתני' בני אחות למימר שהבנים נוחלין את דודיהן ולא הבנות כל זמן שיש בן לפי שהבנים צאין לירש את דודיהן מכא אמש שהיתה אחותן כדכתיב⁽¹⁾ ואם אין לו אחים ודרשינן לקמן עיין עליו דבן אחין במקום אחין קאי וה"ה דבן אחותו במקום אחותו קאי וכמי שאמש מוזחקת דמי והן צאין לירש מכחה וסבירא ליה דבן קודם לבת בנכסי האם אצל לר' זכריה בן הקצב הבנים והבנות יירשו כאחד את דודיהם דמכא אמש קא ירמי וסבירא ליה דבן ובת כי הדדי ירמי בנכסי האם: **ותנא דידן מה נפשך.**
כלומר מה הוה דעתו דסבירא ליה תרמי בן קודם לבת בנכסי האם כדקמני האיש את אמו ולא הבת את אמה ונפקא לן לעיל מהיקשא דמטות וסבירא ליה דאין האשה יורשת את דמטות מה נפשך דמקיש לחצאין והלא אין היקש למחצה: **לעולם דריש מטות.**
להיקשא שיקדום הבן לבת בנכסי האם ומיהו להכי לא דרשינן היקשא לומר שמירש האם את הבן דלמר קרא וכל בת יורשת נחלה ממטות וגו' והוה מצי למכתב וכל בת נחלה וכתיב יורשת למימרא דוקא יורשת שני מטות אבל אינה מורשת לשני מטות אם מתה היא אלא אחד מהם דהיינו אב דאין האם יורשת ורבינו חננאל דייק מ"ס דממטות מקא'ת שני מטות הוה דיורשת ואינה מורשת כגון אם שאין האם יורשת בתה והוה הדין לבנה דעל כרחק האי מ"ס לדיוקא דידיה אתא דאי לגופיה לאשמועינן דביורשת אחד משני מטות מיירי לשתוק קרא מיניה ולא לכתוב לא מטות ולא מ"ס והוה אמינא דלכל אשה אהר רחמנא שלא תנשא לשבט אחר

בין שהיא יורשת מטוה אחד בין יורשת שני מטות: **במתני' בן קודם**
לבת. ראובן קודם לדינה אחותו לירש את יעקב וכן כל יוצאי יריכו של ראובן אם מת ראובן קודמין לדינה אחותו לירש את יעקב כגון מת ראובן חנוך בנו קודם לדינה לירש נכסי יעקב ובן של חנוך ובן בנו עד אלף דור כולן קודמין לדינה. ובגמרא מפרש טעמא מדכתיב אין לו עיין עליו: **בם קודמם לאחין.**
ואם יש אב לבת גם לו קודמת: **אחין קודמין לאחי האב.**
ואם יש להן אחות הן קודמין לאחות והאחות ויוצאי יריכה קודמין לאחי האב: **כל הקודם בנחלה.**
ומת יוצאי יריכו עומדין במקומו לירש אותה נחלה ולא שאר קרובי המת יורשין אותו אע"פ שקרובין למת יותר מיוצאי יריכו של זה: **והאב קודם.**
לירש בנו או בתו שמתו לכל יוצאי יריכו דהיינו אחי המת וכבר נפקא לן בריש פירקין [קט]. מוהעברת [במדבר כו] דהאב קודם לאחין. ודוקא מיוצאי יריכו אצל יוצאי יריכו של בנו קודמין לכל אדם: **גב' ובה הבן.**
במקום שאין שם בן הבן: **ובן של בם הבן.**
והוא הדין לבת של בת הבן אצל לשנא קלילא הוה דנקט אצל בת של בת תרי זימני ר'זופין לאו לישנא קלילא הוה: **אין לו עיין עליו.**
של מת אם יש לו בן או הבא מכחו של בן כגון יוצאי יריכו. ויו"ד יתירא קא דריש דמצי למכתב אן בלא יו"ד כדכתיב [במדבר כג] מאן בלעם והכי מפרשינן בקידושין (דף ד.) גבי ויצאה חנם אין כסף [שמות כא]: **עיין עליו.**
דהאי מת אם יש לו בת כלל ו^(א) וכלל וכיון דאיכא יוצאי יריכה עובר ירך אמו הוה [גיטין כג]:

בבא בתרא שמיני

קטו.

בן הבן ובת הבן ובן בת הבן
מנין תלמוד לומר אין לו עיין ע"יו. וא"ת תיפוק ליה דבני בנים הרי הן כבנים כדאמר בפ' אלמנה (יבמות דף ע.) דורע זרעה לא לרץ קרא דבני בנים הרי הן כבנים וי"ל דהתם דכתיב וזרע אין לה מורע משמע בני בנים כדמשמע

בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף סד: ושם) גבי מעביר בנו ובתו בלא דקאמר אין לי אלא בנו ובתו בן בנו ובתו מנין ת"ל ומורעך אלמא דמלשון זרע משמע בני בנים וליכא למימר דהתם מימורא דריש דא"כ הוה ליה למדרש איפכא דקרא ומורעך כתוב כרישא אצל מצנו ובתו לא משמע ליה התם בני בנים הלכך הכא דכתיב בן אינטריך לרביי בנו ובתו וממאי דכתיב (ויקרא יח) ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה אין ראיה מדאינטריך לכמוז בת בנה דבני בנים לא הוו כבנים דאיכא למימר דאי לא כתב בת בנה הוה אסרינן עד סוף כל הדורות משום דבני בנים הרי הן כבנים וא"ת כיון דאין בני בנים כבנים מנגן גבי יבוס דפוטר בן הבן מיבוס וכי תימא דנפקא לן מאין לו הא אינטריך לרבות ממזר וי"ל דשקולים הם ויצאו שניהם אי נמי דבן הבן נפקא לן מלא ימחה פרט לזה שאין שמו מחוי וקשה להשכי"א דלמאי אינטריך הכא קרא דבני בנים קודמין לאחין מיפוק ליה מדלענין יבוס בני בנים וביס כי הדדי ניניהו לענין נחלה נמי כי הדדי ניניהו וי"ל דהכא אינטריך דבן הבן או בת הבן יורשין עס בני המת או בת הבת עס בני המת לא הוה ידעינן (א) אלא דמייבוס לא הוה ידעינן (ב) אלא דעדיפא מנאח^(א) ולר"י נראה הא דבני בנים כבנים גבי יבוס מנחלה הוה דקימא לן ולא מהיך טעמי דפרישית דממזר יורש את אביו כדמשמע בקידושין (דף ד. ושם) דהא גבי יבוס (יבמות ד' כב:) לרץ רבוי וכן גבי מת מואין לו דשקולין הם או משום דיבוס בנחלה תלא רחמנא וגבי יבוס איכא רבויא דאי אינטריך דרשא להכי אמאי פריך בפ' שני דיבמות (דף כב: ושם) יורשו ומטמא לו פשיטא ויש לומר דזרע משמע כשר לכך אינטריך גבי בת כהן רבויא אצל בן משמע נמי פסול והא דאינטריך גבי יבוס לרביי בן פסול היינו משום דה"א ינלף אחוה אחוה מבני יעקב דכשרים ולא פסולים דמהאי טעמא נמי אמר התם דה"א שאח פסול אינו זוקק ליבוס אי לאו משום דמצינו בקרא דבן פסול פוטר ומדלענין מיפטר פוטר מזוקק נמי זוקק: [נו"ע מוס' לעיל קט. ד"ה כיון]:

לעיל ואם תאמר ומנגן בקידושין (דף ד. ושם) דהא גבי יבוס (יבמות ד' כב:) לרץ רבוי וכן גבי מת מואין לו דשקולין הם או משום דיבוס בנחלה תלא רחמנא וגבי יבוס איכא רבויא דאי אינטריך דרשא להכי אמאי פריך בפ' שני דיבמות (דף כב: ושם) יורשו ומטמא לו פשיטא ויש לומר דזרע משמע כשר לכך אינטריך גבי בת כהן רבויא אצל בן משמע נמי פסול והא דאינטריך גבי יבוס לרביי בן פסול היינו משום דה"א ינלף אחוה אחוה מבני יעקב דכשרים ולא פסולים דמהאי טעמא נמי אמר התם דה"א שאח פסול אינו זוקק ליבוס אי לאו משום דמצינו בקרא דבן פסול פוטר ומדלענין מיפטר פוטר מזוקק נמי זוקק: [נו"ע מוס' לעיל קט. ד"ה כיון]:

אפילו ראובן קודם לדינה אחותו לירש את יעקב וכן כל יוצאי יריכו של ראובן אם מת ראובן קודמין לדינה אחותו לירש את יעקב כגון מת ראובן חנוך בנו קודם לדינה לירש נכסי יעקב ובן של חנוך ובן בנו עד אלף דור כולן קודמין לדינה. ובגמרא מפרש טעמא מדכתיב אין לו עיין עליו: **בם קודמם לאחין.**
ואם יש אב לבת גם לו קודמת: **אחין קודמין לאחי האב.**
ואם יש להן אחות הן קודמין לאחות והאחות ויוצאי יריכה קודמין לאחי האב: **כל הקודם בנחלה.**
ומת יוצאי יריכו עומדין במקומו לירש אותה נחלה ולא שאר קרובי המת יורשין אותו אע"פ שקרובין למת יותר מיוצאי יריכו של זה: **והאב קודם.**
לירש בנו או בתו שמתו לכל יוצאי יריכו דהיינו אחי המת וכבר נפקא לן בריש פירקין [קט]. מוהעברת [במדבר כו] דהאב קודם לאחין. ודוקא מיוצאי יריכו אצל יוצאי יריכו של בנו קודמין לכל אדם: **גב' ובה הבן.**
במקום שאין שם בן הבן: **ובן של בם הבן.**
והוא הדין לבת של בת הבן אצל לשנא קלילא הוה דנקט אצל בת של בת תרי זימני ר'זופין לאו לישנא קלילא הוה: **אין לו עיין עליו.**
של מת אם יש לו בן או הבא מכחו של בן כגון יוצאי יריכו. ויו"ד יתירא קא דריש דמצי למכתב אן בלא יו"ד כדכתיב [במדבר כג] מאן בלעם והכי מפרשינן בקידושין (דף ד.) גבי ויצאה חנם אין כסף [שמות כא]: **עיין עליו.**
דהאי מת אם יש לו בת כלל ו^(א) וכלל וכיון דאיכא יוצאי יריכה עובר ירך אמו הוה [גיטין כג]:

הא

עין מושפט נר מצוה

בב א מיי פ"א מהל' מנלות הלכה ב סמג עשין לו טו"ש"ע ח"מ סי' רעו עסיף ד:

בב ב מיי" שם הלכה א ב ג טו"ש"ע שם סי"א:

ספרדבר כז ט

רבינו גרשום

מנחילין ולא נוחלין. אלמא דהאשה אינה יורשת את בנה וקשיא לר' יהודה: איני יודע מי שנאה. דלא ידעינן תנאי דסבירא ליה כותיה: ולימא ר' זכריה בן הקצב היא דלא דריש מטות. כדאוקמינן לעיל: שוין בנכסי [תאם]. דלא מקדמי' להו: ותנא דידן כמה נפשי. אמאי האשה אינה יורשת בנה: אי דקדריש מטות. ברין הוא דהאשה יורשת בנה כדאמר ר' יהודה לעיל אשה יורשת את בנה דבר תורה כו': ואי דלא דרש מטות בן קודם לבת בנכסי האם מנין. דהא לעיל נפקא לתנא דידן מהתם דאמר' שני התם דאמר קרא מטות מקיש מטוה כו': לעולם דריש מטות ואם בן אמאי אין אשה יורשת בנה דשני הכא דאמר קרא וכל בת יורשת נחלה. דהבת יורשת ממון אמר מה שפכל לה מן אמר ואינה מורשת ממונה לאמה הוה הדין נמי לבן דאינו מוריש את אמו: **פשיקא** סדר נחלות בן הוא כו' והעברתם את נחלתו לבתו. הא יש לו בן הוא קודם לבת וכל יוצאי יריכו של בן קודמין לבת. זה הכלל כל הקודם לנחלה והוא לימיה קודמין הנחלה ליוצאי יריכו: תנו רבנן בן אין לו אלא בן דליהוי קודם לנחלה בן הבן דליהוי קודם לאבי אביו והכי נמי בת הבן ובת (הבת) של בן שיהא יורש אבי אמו מנין ת"ל אין לו כלומר מהאי א"ר' דאין לו עשה עיין כלומר עיין' עליו מכל צדדין הבאין מכח כחו (א) לו יורשתו והכי נמי דרשי בת והוה הדין נמי לכל הני דקדומין לנחלה צריך לפשפש ולחקור ולעיין אחריהם אם יש להן יורשין מכל כחו ליתן להם נחלתו ואחיו נמי דקודמין לאחי האב צריך לעיין לכל הבאין מכח אחיו וליתן להן

(א) נראה דצ"ל הבאין מנח כמו ליתן לסם יורשמו.